

IOAN GROȘAN

Pompás egy reggel, kész karcolat

„Karcolat... Értem én... – kászálódott fel az állami gazdaság elnöke a kocsi ülésére. – Mehettünk volna nyúlra is, de abból mit hoz ki... A fácán az egészen más... az igen” – kereste pillanatig a szót, aztán csettintett. A lovak csak úgy hegyezték fülüket. „Három flekk – mondta az ifjú szerkesztő –, három és fél, egy betűvel se több. Ennyi hely van rá. És úgy hiszem, a fácán mutatósabb. Sose voltam még fácánra.” „Pedig az gyönyörű” – sóhajtott Mart, a kocsis. „Phasiacus colchicus, kész gyönyörűség! Kár, hogy nem korábban jött. Vad-disznóra... Azt látta volna... Mikor abba a kanba beletrafáltunk... Kész regény!” – merengett el az igazgató. „Meghiszem azt” – ábrándozott el az ifjú szerkesztő. Mart ide-oda fészkelődött a bakon, aztán a lovak farára szögezte tekintetét: hadd lám, hány vérbefagyott vaddisznót is lát az ifjú redaktor.

A hajnali lucokban alig haladtak a lovak, szinte fulladoztak. „A nyáron jártak itt még ketten – mesélte az elnök. – Azt mondták, valami laptól vannak, riportra jöttek. Récére vittük őket, de csak egyet lőttünk, úgyhogy nem írtak semmit.” „Na nem! – tiltakozott az ifjú szerkesztő. – Én nem riporter vagyok, hanem író.” „Vagy úgy – krákolott az elnök. – Hát akkor figyeljünk jól, mert a fácánnal nem könnyű ám!” „Ha legalább egy összejönne” – mondta az ifjú szerkesztő. Pillanatig látta is a fácán röptét a nyírfák között, tisztán hallotta az igazgató puskájának dörrenését, az ágak roppanását a madártest alatt, s valahonnan eszébe villant a zárómondat is: „Éppen vége volt a reggelnek, a kutya lábánál (nincs is kutyájuk, ezt majd ki kell húzni!) ott hevert a fácán üveges szemmel, kifacsart nyakkal, vérbefagyottan.” „Na, kész – mondta az igazgató. – A lovak itt maradnak, gyalog megyünk tovább.”

Mart leugrott a bakról, kipányvázta a lovakat, előszedte a takarókat a kocsiszekrényből, s szaporán nekiindult a hegynek. „Most mi lesz?” – kérdezte az ifjú szerkesztő. „Van egy helyünk, kicsit arrébb, az itatónál. Oda rak nekik enni télen az erdész. Mart járt ott a tegnap, két párat is látott.” Az ifjú szerkesztő előkapott a zsebéből egy kék füzetet, s jegyzett belé valamit. „Hogy szerencsével járjunk – lesett a füzet felé az igazgató –, olyan derűs reggel kell, mint a mai. Ködös időben nem jön össze a dolog.” Az ifjú szerkesztő tovább jegyzetelt, úgyhogy az igazgató folytatta: „A fácán ravasz egy dög. Nem akár-milyen küzdelem elkapni: az emberi ügyesség szembeül ugye az állat...” Az ifjú szerkesztő elégedetten csattintotta össze füzetét: „A magam részéről kész vagyok!” Az igazgató megtöltötte a puskáját, vállára kanyarította az iszákot, s nekivágott az ösvénynek.

Szóltanul kapaszkodtak: az igazgató fürgén, legényesen, az ifjú szerkesztő óvatosan, jól megnézve, hol veti meg a lábát. „Az a helyzet – szólalt meg az igazgató odafent, a tisztáson –, hogy mi itt élünk a természet ölén, így aztán nem mindent úgy látunk, mint maga: nekünk a fa az fa, a cinke az cinke.” „Értem én. Nem tudnak elvonatkoztatni.” „Hát!?” – bosszankodott az igazgató, hogy nem ilyen kikupált. – Hogy őszinte legyek, írtam ám én is. Karcolatot, ahogy mondja, három-négy flekket is egy-egy vadászat után. De már nem megy. Nincs hozzá ándungom. Nem tudok vonatkoztatni.” Az ifjú szerkesztő ellágyult; érezte, neki is meg kell osztania vele a gondjait: „Hát nekünk se könnyű... pedig van tehetségünk... de annál nagyobb a felelősség... Ami meg a cinkét illeti... nekem a cinke az nem cinke, hanem maga a nagybetűs Madár... ha ért engem.” „Tiszta sor.” „Hogy is mondjam... hisz tudja... nem könnyű, ha az ember még nem kóstolt bele...” „Hagyja csak. Olyan nincs, hogy ne jöjjön bár egy!” – morogta az igazgató, s a fenébe kívánta a világ összes facánját. „Csodás lenne. Három, három és fél flekkbe beleférne az egész.” „Semmi gond! Ilyenkor reggel csak úgy nyüzsögnek itt. Ez az egy patak van az erdőben.”

Észrevették Marťot, amint kétségbeesetten integet, úgyhogy behúzódtak egy ágrakás mögé. „Mi az?” – kérdezte az igazgató, amikor közelebb értek. „Semmi. De úgy csörtettek, hogy jaj!” „Láttál valamit?” „Még semmit.” „Itt maradok, hogy legyen kilátásom” – mondta az igazgató, és lőállásba vágta magát. Az ifjú szerkesztő a baljára ereszkedett. Marť gallyakat szórt rájuk, aztán ő is bevette magát a fák közé.

Ott feküdtek a ponkon, rá lehetett látni az itatóra. A patak partján ritkásak voltak a fák, köztük egy tisztás, bokáig vízben. Telt az idő, nem történt semmi. Korán volt nagyon. Az erdő még alig ébredt; itt-ott roppant egy ág, megsuhogott a lomb. A patak kövein néhány kósza barázdabillegető egyensúlyozott. Az igazgató le nem vette a szemét róluk, úgy szedett elő két szendvicset az iszákjából. Csendben, körültekintően ettek. „Jönniük kell. Már nincs sok hátra.” Az ifjú szerkesztő nagy halkán kinyitotta a jegyzetfüzetét, négy színű golyóstollát pirosra kattintotta. De nem jött semmi. „Hadd mondjak valamit – súgta az elnök. – Jött ide egy zöldfülű könyvelő. Szokott vadászni? – kérdeztem tőle. Persze, már öt éve. Na, akkor menjünk ki nyúlra! Elviszem a menedékház mögé, vagy jó száz méterre. Itt várjon, mondom; megyek, ráküdök két traktorost, hajtják meg errefelé a nyulakat. Azzal megyek is, Marťcal rákötünk a szakácsné macskájára egy nyúl bőrt, s szaladok vissza. Marť kerül egyet, s elengedi a macskát. Az megiramodik a ház felé, egyenest felénk. A könyvelő meg: bum-bum! A macska szőröstül-nyúl bőrtől felugrik egy fára, meg nem áll a tetejéig. A nagy vadász meg azt mondja, hogy láttam-e már nyulát a fán. Mert hogy ő felmegy, s lehozza.” Az igazgató összecsapta a szemét, úgy nevetett: „Soha nem felejttem! '58-ban történt, épp miután...”

„Psztt!” – sziszegett Marț, s az erdő széle felé mutogatott. Az igazgató bele-nézett a távcsövébe, s elismerően füttyentett. Az ifjú szerkesztő eleinte nem látott semmit, de ahogy jobban meresztette a szemét, az erdő szélén észrevett egy barna foltot, amint a patak mentén halad. Előbukkant a ritkás fák közül, s mindhármuknak elállt a lélegzete. „Cervus elaphus!” – nyögött fel az igazgató. „És micsoda agancsok!” – hörögte Marț. A szarvas óvatosan lépkedett, meg-megtorpant, minduntalan felkapta a fejét. „Szenzációs! Hogyhogy nem találkoztunk még vele, te Marț?” „Ez nem tőlünk van. Csak idetévedt. De micsoda példány, igazgató elvtárs! Milyen egy kapitális!” „Lőjön!” – noszogatta az igazgatót az ifjú szerkesztő. „Mit mond?” „Lőjön már, az Istenért!” „Nem tehetem.” „Hogyhogy nem teheti?” „Nincs rá engedélyem.” „Hogyhogy nincs?” „Nincs, és kész. Nem mindenkinek van ám, hogy a fene...” A szarvas felkapta a fejét, feszülten figyelt, aztán két ugrással bevette magát az erdőbe. „Meghalott bennünket” – mondta Marț elszontyolodva. „Meg hát! De mit csinálhattam volna? Nincs is rá történyem!” „Micsoda agancsok, micsoda agancsok!” „Jó-jó! – dühödött meg az igazgató. – Mivel trafáltam volna bele? Tán a távcsövemmel?” „Azt hittem, mindenre lőhet” – csapta össze a füzetét az ifjú szerkesztő. „Mindenre hát. De csak engedéllyel. Maga meg fáciánt akart. Mit csináljak, ha nem jöttek! A szarvast nem tudja megírni?” „Persze hogy igen... csak tudja... az a helyzet, hogy nem voltam rákészülve...” „Értem én – mondta gondterhelten az igazgató. – Mit mondott, mi a terjedelem?” „Három, három és fél.” „Az jó! – csapott amaz a homlokára. – Elmegyünk máshová. Ha ott se jön össze semmi, akkor feladom. Na menjünk!”

Azzal előreindult a kocsihoz. Az ifjú szerkesztő kissé hátramaradt Marțcal. „Nem tudja, hova megyünk?” „Dehogynem.” „És hova?” „De nem árul be?” „Ugyan már, kinek?” „Hát neki” – intett Marț az igazgató felé. „Dehogyis!” „Meglepetést akar szerezni magának.” „Bizonyisten nem árulom be. De hová?” „Le, a varjasba. Az igazgató elvtárs tud egy olyan helyet, csak úgy nyüzsögnek ott a varjak!”

Mire odaértek, éppen vége volt a reggelnek.

NÉMETI RUDOLF fordítása

Groșan, Ioan (1954, Satulung/Kővárhosszúfalu – Máramaros megye): író. A kolozsvári bölcsészkar elvégzése után tanár, majd a rendszerváltást követően szerkesztő, filmgyári művészeti igazgató; jelenleg a Ziua című napilap kolumnistája.